

gós orde de cavalleria, *Tirant*, Ag. I, 157, mort *amargosa* II, 196]; *amargositat*; *amarguejar*; *amargot*; *amargotejar*; *amarguenc*.⁵

Amargar [veg. supra; fi del S. xv, *AlcM*, però ben segur no era menys antic que el castellà i occità *amargar*, dels quals ja hi ha testimonis al principi del S. XIII, Berceo, *Gavaldà el Vell*, en *Rayn*. II, 68b]; «paraulas dels hòmens / --- / que si ara són dolsas ya vénen a *amargà*», Milà, *Romllo.*, 299.16; avui ben popular fins al mateix límit lingüístic de les Corberes: «els caragols *márgan* molt» [Talteüll, 1960]; *amargat*; *amargant* [S. XIII, *VidesR.*: «fel *amarganz*» traduint «fellea», 7r2, n. 37; «menjant hervas y fonolls, / menjant hervas *amargantas*», «quant demani de menjà, doneu-li herbas *amargantas*», Milà, *Romllo.*, 12.32, 258.18; «quan inhumanes dones / --- / la testa a Orfeu llevaren, / menys *amargantes* que llur cor, les ones / en sa falda de perles la copsaren», *Atl.*, 200; i avui popular fins als parlars llenguadocians de les Corberes, *márgan*, *márganta*, a Vingrau, 1960]; *amargantor* («un trago d'aygua / que la boca se m'asseca y l'*amargant* me mata», Milà, *Romllo.*, 29 C, cançó recollida a Girona); *amargantós*.

Cultes del ll. *amarus*: *amarescent*; *amarulent*, *lència*; *amaritud* [S. xv, *DAG*. i *AlcM*]. *Amarinat* [1868, *SLitCosta*].

Els mots *amaritjor*, *amaritjós*, usats per Enric Valor, són formes molt estranyes de les quals convindria tenir més informació.

¹ Gargillus Martialis, S. III, si bé en els mss. es llegeix *amaritosus*. — ² Veg. Blondheim, *Rom*. XLIX, 21; CGL, s. v.; *TbLL*; Cabrera, *Dicc. de Etimologies*. «*Amaricaverunt*: irritaverunt», CGL VI, 58. D'aquest verb, en forma mig-sàvia, deu venir l'aran. *amariügà*, *-gada*, 'irritat, irritada' i altres formes llenguadocianes i gascones com bearn. *amalgà-s* «s'irriter» (*lou sou s'amaligue*, Lespy-R., amb influència de MALUS), roerg. *omoruc*, *-úo*, «amer ---» ((*Vayssier*); no en el *TdF*. — ³ Ex. del *Llibre dels Angels* en el *DAG*. Molt sovint en el *Llibre de les Dones*: «si luxúria ames, cové --- que visques en moltes misèries e *amargures*, en grans remordiments», cap. 225, «ne he consolats aquells que he vists posats en dolor e en *amargura*», cap. 327, i ja en algun capítol anterior; així en el ms. bàsic i més antic, A (f. 159r1 i 223v2), i en el segon passatge l'incunable ho posa igual, mentre que en l'altre l'incunable i el ms. més tardà, B, que és de la mateixa família de l'incunable, ho alteren en *amargors*. — ⁴ «Donar almoyna, a una persona avariciosa *amargura* li és», *Quaresma*, 172.32. — ⁵ *Amarguent* 'amarg' que usa A. Cayrol (JPCerdà, *ContCerd.*, 32) sembla forma merament incorrecta, confusa d'això i *amargant*.

AMARIL·LIS, 'planta de jardí semblant a un lliri o narcís', pres del ll. *Amaryllis*, *-idis*, nom d'una pastora cantada per Virgili en les Eglogues. □ 1.ª doc.: 1868, *SLitCosta*.

DERIV.: *Amarilitlàcies* o *-illidies*. *Amarillina*.

Amarinar, V. mar i *amarg* *Amarjalat*, V. marjal

AMARRAR, origen incert, probablement pres del fr. *amarrer* 'fermar amb corda de vaixell', i aquest del neerl. mj. *aanmarren* o *aanmaren* 'lligar a (una altra cosa)', derivat de *ma(r)ren* 'lligar'. □ 1.ª doc.: 1678.

En redactar l'article del DCEC tenia ja alguns dubtes sobre la història i fins l'origen d'aquest mot, que ara més aviat s'han accentuat, almenys pel que fa a la història i procedència de la seva forma catalana; però la manca de revisió del problema per part dels especialistes des de llavors, i l'extrema deficiència dels estudis històrics sobre els mots nàutics catalans, quan aquests no pertanyen al lèxic del *Consolat* i les altres fonts medievals, farien prematur de voler sotmetre ara la qüestió a una revisió a fons.

L'única novetat important que puc aportar ara és que el nostre mot sembla ser —contra el que tots creïem aleshores— estrany al català de l'Edat Mitjana i a l'occità medieval. Pel que fa a aquest no hi havia altra dada que la del PDPF [«*amarrar*: amarrer, attacher à la terre», «*amarratge*: amarrage»], molt suspecta, per no dir nulla, mentre no en coneguem la font.¹ Quant al català, la data que acceptàvem —segon quart del S. XIV— es fundava exclusivament en la cita que donen *AlcM* i el *DBal.* d'un passatge de Muntaner, però aquests diccs. per a Muntaner se serveixen de la mala edició de Coroleu (potser també de la de Bofarull, que no és menys dolenta). Ara bé consultada l'ed. Casacuberta resulta que en aquest únic passatge medieval no figura el mot *amarrar* de l'ed. Coroleu,² i per tant en català el mot no està documentat fins a la fi del S. XVII, data recent que està d'acord amb la vitalitat molt menor i sabor menys genuí que ha tingut sempre el mot català en comparació dels seus germans cast., portuguès i francès. Com que també en italià la doc. d'*amarrare* és recent [1813, si bé sembla que ja començava a usar-se en el S. XVII],³ queda definitiu que el nostre mot pertany al vocabulari nàutic de l'Atlàntic, i ha restat essencialment foraster al Mediterrani fins bastant després de la fi dels segles medievals.

Com a doc. catalana del mot, quedem doncs reduïts a un doc. mallorquí de 1678: «ha tret de dit vaxell a Pau Esbert y lo ha dextat *amarrat* ab dos grillons», citat per *AlcM*, i que si bé no s'aplica a l'amarradura de cap nau, de tota manera tractant-se d'un pres que treuen d'un vaixell, i molt possiblement algun mariner o navegant, és quasi segurament un reflex de l'ús nàutic. Altrament el mot no apareix fins al *Gazophylacium* de Lacavalleria (1695): «*amarrar a una nau*: navem rudentibus ligare, alligare, illigare, religare, vincire».⁴ Fora d'això ja hem de passar als escr. Renaix., que usen el verb des de l'*Atl.* de Verdager: «entre escuma, a flor d'aigua un pal obira, / y quan lo braç per *amarrar-s'hi* estira / altra onada 'l sepulta escumejant», «y a la estrellada cúpula dels astres acostant-se, / per *amarrar-s'hi* aixecan los braços de gegant» (Introd., p. 28; IX, p. 240).